

RIKSADVOKATEN

Agder politidistrikt
Postboks 514, Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/2598 - 5 / HBH001

11.02.2022

Nye retningslinjer for begrunnelse i pågripelsesbeslutninger som gjelder barn

Sivilombudets undersøkelse av hvordan barns rettigheter ivaretas når de blir pågrepet av politiet og satt i arrest, har avdekket behov for flere nasjonale tiltak for å sikre at rettighetene ivaretas fullt ut. Sivilombudet peker blant annet på at arrestforhold må dokumenteres på en slik måte at politiet, overordnet myndighet og kontrollorgan har tilgang til alle relevante opplysninger om arrestforløpet.

Barn mellom 15 og 18 år kan som kjent pågripes dersom det foreligger skjellig grunn til mistanke og de øvrige vilkår i straffeprosessloven § 171 er oppfylt, forutsatt at dette er "særlig påkrevd", jf. § 174, og ikke anses som et uforholdsmessig inngrep, jf. § 170a. For unge mennesker vil frihetsberøvelse ofte være en enda sterkere belastning enn for voksne, og vilkårene for pågrepelse av barn er klart strengere.¹ Mens Sivilombudets undersøkelser tydet på at politiet har et bevisst forhold til at det skal være en særlig høy terskel for å pågripe barn, manglet det i straffesakene som var gjenstand for undersøkelse "i de fleste tilfeller konkrete opplysninger om hva som gjorde at pågripelsen av den mindreårige hadde vært særlig påkrevd i det enkelte tilfellet". Riksadvokaten er enig med Sivilombudet i at god dokumentasjon er viktig for å sikre at barns rettigheter ivaretas fullt ut.

Riksadvokaten har kommet til at påtalemyndighetens konkrete begrunnelse for hvorfor det har vært "særlig påkrevd" med pågrepelse, og hvorfor dette er forholdsmessig, heretter skal fremgå av selve pågripelsesbeslutningen.

At beslutningene i mange saker må fattes raskt, legger rammer for hvor utførlig begrunnelse som kan kreves, men det vil aldri være tilstrekkelig kun å slå fast at pågrepelse er særlig påkrevd, med henvisning til pågripelsesalternativ og eventuelt sakens alvor.

En konkret begrunnelse for hvorfor pågrepelse er "særlig påkrevd" innebærer at det må redegjøres for de faktiske omstendighetene som i den aktuelle saken gjør at det foreligger (tilstrekkelig) bevisforspillelses-, gjentagelses- eller unndragelsesfare, og hva faren består i. I de tilfeller der etterforskingstaktiske grunner begrenser hvor konkret det er mulig å beskrive

¹ Jf. arrestinstruksen kapittel 5 for så vidt gjelder plassering på celle eller annet låst rom og straffeprosessloven § 174 andre ledd annet punkt for så vidt gjelder varetektsfengsling.

bevisforspillelsesfaren i selve beslutningen, må det likevel der gis en overordnet forklaring, mens de påkrevde konkrete opplysningene nedtegnes og er gjenfinnbare et annet sted, for eksempel i Indicia. All den tid pågripelse aldri kan være "særlig påkrevd" dersom alternative tiltak foreligger, må det i begrunnelsen også nevnes kort hvorfor alternative tiltak ikke er anvendelige eller tilstrekkelige.

I forholdsmessighetsvurderingen vil en måtte se hen til sakens alvor, mistankens styrke, behovet for pågripelse og andre momenter som er kjent fra vurderingen av voksne. Sentrale momenter i vurderingen som gjelder barn, er i tillegg mistenktes alder og fysiske forhold, herunder forholdene i arresten, og praktisk tilrettelegging (som for eksempel voksenkontakt).² Utgangspunktet i arrestinstruksen er at barn ikke skal plasseres på celle eller annet låst rom. Dersom det har vært avgjørende for konklusjonen om forholdsmessighet at barnet ikke innbringes på låst celle, må det fremgå av beslutningen. Pågripelse må vurderes på nytt, og det må utferdiges ny pågripelsesbeslutning, dersom dette likevel skjer.

Som et eksempel vil en tilstrekkelig konkret begrunnet pågripelsesbeslutning kunne ha følgende ordlyd:

"X er gjennom ransakingen blitt kjent med etterforskingen, som er i den helt innledende fase. Det er flere involverte i drapsforsøket som foreløpig ikke er avhørt, og dersom X forblir på frifot er det sannsynlig at han vil ta kontakt med disse for å samordne forklaringer og/eller fjerne spor. Verken overføring til barnevernsinstitusjon eller foreldre vil redusere bevisforspillelsesfaren, og det er heller ingen andre aktuelle alternativer til pågripelse. Selv om X er 17 år er pågripelse likevel ikke noe uforholdsmessig inngrep sett hen til siktelsens alvor og den store bevisforspillelsesfaren. Det er vektlagt at X vil innbringes på celle, men med tilbud om åpen dør og vakt i cellegangen "

Retningslinjene trer i kraft straks.

For ordens skyld minnes om at påtalemyndighetens ansvar for ivaretagelsen av rettighetene til personer som pågripes og innbringes i medhold av straffeprosessloven, omfatter at det løpende vurderes og påses at pågripelsen (fortsatt) er "særlig påkrevd" og at arrestoppholdet er forsvarlig og forholdsmessig. Dette innebærer at påtalemyndigheten må påse at alle forhold av betydning i denne sammenheng umiddelbart blir videreformidlet til den påtaleansvarlige for en vurdering av om det fortsatt er grunnlag for å holde barnet i arrest. Slike forhold omfatter at vaktstjefen finner det "tvingende nødvendig" å plassere barnet på låst celle mot barnets ønske, eller at avhør av forskjellige grunner ikke lar seg gjennomføre som planlagt og barnet dermed må tilbringe lenger tid enn forutsatt i arresten. For så vidt gjelder notoritet om

² Se til dette oppsummering fra statsadvokatmøtet 2012 punkt 28 og statsadvokatmøtet 2013 punkt 13 (RA-2015-2-P).

påtalemyndighetens beslutningsgrunnlag, avveininger og beslutninger underveis i arrestoppholdet, minnes om Politidirektoratets veileder til instruks for bruk av politiets arrester punkt 2.2 der det heter:

"Det er viktig at påtalemyndighetens vurderinger og beslutninger framgår av arrestjournalen. Instruksen forutsetter at påtalemyndigheten skal "sørge for" dette. Det kan skje enten ved at påtalemyndigheten selv gjør det eller ved at påtalemyndigheten påser at vaktsjefen gjør dette i forbindelse med kommunikasjonen mellom dem."

Herværende brev sendes alle landets politidistrikter, med kopi til statsadvokatembetene.

Jørn Sigurd Maurud

Helene Bærug Hansen
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO

Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Trøndelag statsadvokatembeter	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	Postboks 2630	3129	Tønsberg

Mottakere

Finnmark politidistrikt	Postboks 501	9917	KIRKENES
Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	
Møre og Romsdal politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI